

Tribunal Constitucional onze, València zero

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC DE DRET PROCESSAL (UVEG)
VICEPRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ DE JURISTES VALENCIANS

Poques voltes m'ha molestat en lo personal una qüestió jurídica. Els criteris poden ser diversos en atenció als punts de vista, creències, formació o personalitat de l'interpret o interlocutor. I en atenció a estos criteris, diversos i respectables sempre que s'emmarquen en els amplis margens de la lògica, la raó i el sentit comú, podran ser discutits en base en uns altres criteris que potser obedixquen a una major o a lo manco distinta lògica, raó o sentit comú. Al final, més que les conclusions resulten importants els arguments que s'aporten, sent estos els que, a pesar de possibles postures diametralment opostes, permeten un àmbit de discussió tècnica o científica constructiva. Qüestió distinta és que els criteris en ocasions puguen respondre a carències totals o parcials de coneiximent, falta de sensibilitat i empatia, o, fins i tot, a visions més o menys irrespectuoses, abusives, totalitàries i intolerants.

Hui ha segut una desgraciada excepció. Em desperte ofès escoltant en la ràdio l'anunci de que el Tribunal Constitucional, per pràctica unanimitat, no aplegant al dotze a zero del Malta Espanya pero casi, declara inconstitucional la Llei Valenciana de Règim Econòmic Matrimonial. No s'expressa, pero deriva d'això que portarà igualment la inconstitucionalitat de les altres dos lleis civils valencianes recorregudes, perque el motiu no és de fondo. No és que el seu contingut vulnere els drets i garanties constitucionals de les persones. El 'argument' del Tribunal Constitucional es basa merament en que els valencians (a diferencia, entre altres, com gallecs, navarresos o aragonesos...) no contem en l'aval històric de tindre dret foral que nos habilite per a legislar en dret civil. Els valencians som, puix, incompetents. D'eixe modo, tal i com vaticinava l'Associació de Juristes Valencians, els pijors auguris es complixen, assotant una volta més a tots els valencians, en una segona planta i en una pròrroga discriminatòria, ya vorem fins a quan.

Una volta llegida la lamentable sentència, i el magnífic vot particular, tal i com s'ha oferit en els mijos de comunicació –i com nos temiem en l'AJV–, el tema és en principi simple: els valencians no encaixem en la Constitució espanyola. El seu article 149.1.8 dispon que l'Estat té competència exclusiva, entre altres matèries, sobre legislació civil, «sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo por las Comunidades Autónomas de los derechos civiles, forales o especiales, allí donde existan». I el Tribunal Constitucional considera que ha de existir en el momento d'entrada en vigor de la Constitució.

Note's que la Constitució es referix a dret civil foral especial on «existixca», i lo que fa el Tribunal Constitucional és afegir «en el moment de la entrada en vigor de la Constitució», es a dir, identificar el qualificatiu «existent» en el de «vigent». Cosa que pot ser similar pero no idèntica. Esta interpretació del Tribunal Constitucional solament és una de les possibles pero resulta quant menys dubtable i discutible. Bona prova es el magnífic vot particular que enfoca correctament la qüestió i argumenta perfectament en contra de la majoria.

Crec que és prou evident que el dret foral valencià existix, encara que siga com a dret històric i encara que no estiga vigent des de 1707. Per tant, perfectament podia haver entés la majoria del Tri-

bunal Constitucional que la Constitució espanyola, com a instrument integrador i de reconciliació entre els distints pobles d'Espanya, reconeix als valencians l'eixercici de legislar en dret civil a pesar de que el dret foral no estiguera vigent a la seua entrada en vigor, subsanant una de les injustícies històriques que patim els valencians. A esta interpretació integradora i no restrictiva podia haver-se afegit com a argument de reforç, entre altres coses a les que es referix el vot particular, que el constituent va poder haver-se referit a dret «vigent», pero en canvi va preferir optar per un altre qualificatiu més genèric com «existent».

Lo ben cert és que el dret foral existix, sense perjuí de que no es trobe vigent. No obstant, el Tribunal Constitucional, carent en estos moments de valencians entre els seus magistrats (puix el fet de que algun d'ells haja passat per la facultat de Dret de València no li conferix eixa condició, ni molt manco li atribuïx la sensibilitat necessària per a entendre el problema i la discriminació dels valencians) preferix identificar «existent» en «vigent». I, com a conseqüència d'esta restrictiva interpretació, en lloc d'integrar, en lloc de subsanar injustícies històriques, el Tribunal Constitucional opta per disgregar, per excloure i per discriminar.

En el nostre dret foral es va donar la lamentable circumstància de que se nos va privar per la força i en l'única raó de que aquell tan recordat (en malensomis, principalment) Felipe V va ser vencedor en una guerreta successòria. I, per pur dret de conquesta, li va donar per castigar, entre uns altres, als valencians en crueltats varies com cremar Xàtiva o privar a tots els valencians del dret foral. I lo que ara resulta encara pijor, a diferencia de lo que va ocórrer en uns altres, mai se nos va tornar eixa capacitat legislativa. En definitiva, des de llavors (1707), els valencians sofrim una discriminació i un agravi comparatiu que el TC en estos moments pareix que avala.

S'afirmava que la Constitució espanyola era la de tots els espanyols, pero sembla que per als valencians està resultant, en este concret punt a lo manco, una rémora discriminatòria. Tot açò no és més que una mostra del poc respecte que se nos té als valencians en Espanya (lligga's més exactament en el centre de la meseta); una vergonya per al Tribunal Constitucional i per als espanyols inclosos els valencians; i una particular vergonya per als representants dels valencians que no han sabut defendre l'autogovern ni, una volta més, estar a l'altura de les circumstàncies. En estos moments, lo únic que queda és continuar lluitant, que tots els partits polítics siguen sensibles a esta situació i incloguen en els seus programes una modificació 'express' de la Constitució, en particular de l'article 149.1.8, per a que esta volta sense dubtes, expressament es reconega la capacitat legislativa dels valencians en matèria civil. No volem ser més, pero tampoc menys que el restant.

A partir d'estos moments caldrà estar atents, i prenent nota, a lo que facen en esta qüestió els partits que diuen ser valencians. En tot cas, ningú podrà dir que esta volta els valencians no hem fet res. En la campanya de l'Associació de Juristes Valencians, Ajuntaments, grups polítics valencians, institucions, associacions, coleges, facultats de dret, s'han manifestat tots a favor del Dret Civil Valencià i per la retirada dels recursos d'inconstitucionalitat. Ara la responsabilitat no és solament dels valencians.